

ARTIGA 42

JULIOL
2024

REVISTA D'ART I PENSAMENT CONTEMPORANI

PORTADA: «NON DIMENSIONAL CITIES». MARNIX DE NIJS.
Exposició: DIGITAL AFTER ALL. Mèdol Centre d'Arts Contemporànies. A l'espai Tabacalera. Tarragona.
Fotografia: Jordi Montejo.

ART DIGITAL PER A UN FUTUR
SENSE ETIQUETES

// ROBERTA BOSCO

1994, la informàtica personal ha iniciat la que es convertirà en una imparable colonització de les nostres vides, però els ordinadors (i molts menys Internet) encara no han envaït les nostres cases i els dispositius *wireless* encara no han canviat la nostra manera de viure. En aquest panorama un clarivident Antoni Muntadas crea *The File Room*, una obra d'art que alhora és el primer arxiu col·laboratiu en línia sobre els episodis de censura cultural al món. Des de llavors han passat 30 anys i l'art digital, *new media art* o art vinculat a les tecnologies, digueu-ho com vulgueu, es resisteix a realitzar el mateix recorregut que les altres formes artístiques.

Les primeres dècades va complir i, com la fotografia, la performance o el vídeo abans, es va posicionar en contra de la institució Art i de l'establishment, alhora que tractava la tecnologia amb desconfiança i crítica. Va aparèixer el net.art, art creat per i amb Internet, que advocava per la immaterialitat completa i la relació directa i immediata entre artista i públic. La crisi a què està permanentment abocada la institució Art per les seves característiques inherents, semblava haver trobat en el que llavors s'anomenaven noves tecnologies unes eines capaces de superar l'impàs generat per l'esgotament del format expositiu tradicional. La transformació generada per la interactivitat i la introducció de l'espectador en l'esdevenir de la peça va marcar el punt de no retorn. Milions de persones de tot el món s'anaven relacionant de manera cada cop més directa amb la tecnologia i demanaven als museus la possibilitat de sentir-se involucrats més enllà de la simple contemplació de l'obra.

No recorreré aquí aquests 30 anys d'evolució a marxes forçades, tan sols vull destacar alguns elements fonamentals.

D'una banda, el desenvolupament cada cop més ràpid de les eines i, de l'altra, la incapacitat dels centres dedicats a l'art contemporani de dotar-se de recursos conceptuals, tècnics i humans per cavalcar el canvi. Durant anys afavorim la integració de l'art electrònic i digital a les dinàmiques del sistema de l'art i, no obstant, aquesta normalització encara no s'ha verificat. És més, sembla que el sector vol tornar als espais protegits i a la discriminació positiva. Quan i com es va verificar el curtcircuit? Per què l'art electrònic i digital no s'ha arribat a integrar com les altres expressions artístiques? Per què no s'ha aconseguit institucionalitzar? Curiosament fa 20/25 anys era més fàcil trobar art electrònic, digital i fins i tot net.art als museus.

El 2001 amb Stefano Caldana vaig ser comissària de la primera selecció de net.art en un museu espanyol, «Connexió remota», que formava part de l'exposició col·lectiva «Antagonismes. Casos d'estudi» (2001) que Manolo Borja-Villel va organitzar al Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), del qual era director. Tot i això, actualment no solem trobar aquest tipus de produccions en les exposicions col·lectives sinó que hem d'esperar mostres especialment dedicades. Els museus d'art contemporani, que per definició haurien de centrar-se en l'estudi, la recerca i la preservació de les obres que reflecteixen genuïnament la contemporaneïtat, no produeixen ni compren obres d'aquest tipus i quan les exposen són artistes que han rebutjat qualsevol etiqueta vinculada amb la tecnologia, com Rafael Lozano-Hemmer, Daniel Canogar, Daniel G. Andújar o Olafur Eliasson, per citar-ne alguns de molt diferents entre ells. Són artistes que han introduït les eines del seu temps, amb naturalitat i sentit crític.

Tot i això la creixent hibridació entre les disciplines, juntament amb la necessitat de diners i equips tècnics ha afavorit un allunyament de museus, centres d'art i galeries i un acostament a universitats i empreses. I així ens trobem amb peces que mostren sorpresa, meravella i admiració davant de les eines, en comptes d'interrogar-les, qüestionar-les i utilitzar-les des de perspectives crítiques i creatives.

Al meu entendre fa temps que la pràctica artística vinculada a la tecnologia hauria de ser present de forma natural en museus i centres d'art. Tant de bo que la faraònica ampliació del MACBA inclogués una sala capaç d'acollir tota mena d'obres, ja que el problema no és tant la manca d'espais com d'equipaments, i també que es faci càrrec de l'important paper jugat per Catalunya i els seus artistes en la gènesi i el desenvolupament de l'art electrònic, per preservar-lo i transmetre'l.

Actualment no es pot parlar de tecnologia sense parlar d'intel·ligència artificial, i sobretot tenint en compte que molts artistes l'estan utilitzant per a projectes de gran interès. Per allunyar-se definitivament dels discursos buits que oscil·len entre pors ridícules i lloances desenfrenades, no hi ha res millor que una reflexió que abordi la relació entre l'ésser humà i la IA a partir de les manifestacions artístiques dels segles *xx* i *xxi*. Em refereixo a *Inteligencia artificial y posrepresentación. Las cajas negras no tienen hambre* (editorial Sendemà), el darrer llibre de Claudia Giannetti, investigadora, curadora i teòrica dels nous mitjans de rellevància mundial. En aquest llibre, que segueix textos imprescindibles, començant pel visionari *Ars telemática*, l'autora articula la teoria de la postrepresentació i revela un escenari de canvis crucials pel que fa a la imaginació i el pensament humà. Com és habitual, Giannetti aporta un enfocament nou, en aquest cas sobre la relació humà-màquina i desmunta tots els mites i fal·làcies que envolten la IA i s'infiltra sense resistència al cap i a la vida de les persones.

The File Room, d'Antoni Muntadas; Redundant Assembly, de Rafael Lozano-Hemmer. Fotografia d'Stefano Caldana; Tycho Test One, de Paul Friedlander. Fotografia: @ArteDadSilicio.

